

Sygn. akt **V Ca 1214/16**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2017 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie V Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Aleksandra Łączyńska-Mendakiewicz
Sędziowie:	SO Magdalena Majewska SO Joanna Wiśniewska-Sadomska (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sąd. Urszula Widulińska

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. M.

przeciwko (...) we W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Pruszkowie

z dnia 10 lutego 2016 r., sygn. akt I C 1729/15

oddala apelację.

Sygn. akt V Ca 1214/16

UZASADNIENIE

A. M. wniósł o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego - wyroku Sądu Rejonowego w Pruszkowie z dnia 2 kwietnia 2014 r. w sprawie o sygn. akt I C 1594/14 opatrzonego klauzulą wykonalności nadaną przez ten Sąd w dniu 29 kwietnia 2015 r. oraz o zasądzenie kosztów postępowania. Pozwana (...) wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 10 lutego 2016 r. Sąd Rejonowy p owództwo oddalił i zasądził od A. M. na rzecz (...) we W. kwotę 2417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie było wynikiem następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych Sądu Rejonowego:

Sąd Rejonowy w Pruszkowie w dniu 2 kwietnia 2014 r. w sprawie o sygn. akt I C 1594/13 wydał wyrok, w którym zasądził od A. M. na rzecz (...) kwotę 42.067,54 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 23 kwietnia 2013 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu w wysokości 4 521 zł. A. M., pomimo tego, że brał udział w sprawie (złożył sprzeciw, odebrał wezwanie na rozprawę), nie złożył apelacji od tego wyroku, wobec czego ten uprawomocnił się z dniem 24 kwietnia 2014 r. W toku procesu pozwany podnosił wprawdzie, iż odsetki są zbyt wysokie, nie podnosił jednak zarzutu ich przedawnienia, ani nie kwestionował ich wysokości w oparciu o przepisy dotyczące odsetek maksymalnych.

W oparciu o powyżej opisany tytuł wykonawczy oraz wniosek (...), Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Pruszkowie M. J. pod sygn. akt Km 3714/15 wszczął przeciwko A. M. egzekucję, o czym powiadomił dłużnika pismami z dnia 1 października 2015 r. W dniu 22 października 2015 r. komornik zajął dłużnikowi wynagrodzenie.

Sąd Rejonowy wskazał, iż tytułem wykonawczym, którego pozbawienia wykonalności domagał się powód, jest prawomocny wyrok Sądu Rejonowego w Pruszkowie z dnia 2 kwietnia 2013 r. wydany w sprawie I C 1594/13. Tymczasem powództwo opozycyjne oparte o przepis art. 840 § 1 pkt. 1 k.p.c. jest dopuszczalne wyłącznie wówczas, gdy nie występuje przeszkoda w postaci np. powagi rzeczy osądzonej. Dłużnik w ogóle nie może w tej drodze zmierzać do wzruszenia prawomocnego orzeczenia sądu stanowiącego tytuł egzekucyjny. Może wyłącznie zaprzeczać treści innych tytułów egzekucyjnych, których nie chroni powaga rzeczy osądzonej.

Sąd Rejonowy podniósł, iż w sprawie oznaczonej o sygn. akt I C 1594/13 Sąd rozstrzygnął prawomocnie, iż powód z niniejszej sprawy ma obowiązek zapłacenia kwot wskazanych w tym wyroku. To w tamtym postępowaniu A. M. winien podnosić zarzuty zgłaszane w niniejszej sprawie. Powód tego nie uczynił. Nie wniósł też apelacji od wyroku Sądu Rejonowego w Pruszkowie z dnia 2 kwietnia 2013 r. W związku z tym wyrok ten uprawomocnił się i korzysta z powagi rzeczy osądzonej.

Sąd Rejonowy zwrócił uwagę na okoliczność, iż powództwo zmierza do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości, a przy tym sam tytuł egzekucyjny podważany był tylko w części, a mianowicie co do przedawnienia części odsetek i ich nadmiernej, też tylko w pewnym okresie, wysokości. Oznacza to, że albo uwzględniając powództwo w całości pozbawiłoby się całkowicie wykonalności orzeczenie, kwestionowane tylko w części, albo, chcąc go ewentualnie uwzględnić w części, należałoby ponownie w całości merytorycznie rozpoznać sprawę prawomocnie zakończoną. Zdaniem Sądu Rejonowego było to niedopuszczalne.

Sąd Rejonowy zważył, że jeżeli określone okoliczności i oparte na nich zarzuty istniały i dały się sformułować w chwili zamknięcia rozprawy (jak w przypadku niniejszej sprawy zarzuty przedawnienia i przekroczenia wysokości odsetek maksymalnych), lecz strona skutecznie ich nie podniosła lub nie przytoczyła, w związku z czym nie zostały wykorzystane przez sąd przy wydawaniu orzeczenia, podlegają prekluzji. A. M. w toku postępowania w sprawie I C 1594/13 nie podniósł zarzutów, które zostały zgłoszone w rozpoznawanej sprawie. Wyrok zatem wydany w sprawie I C 1594/13 korzysta z powagi rzeczy osądzonej i nie może być skutecznie wzruszony w ramach zgłoszonego w rozpoznawanej sprawie powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności.

Powód w rozpoznawanej sprawie podniósł także, że do akt sprawy I C 1574/13 nie został dołączony oryginał bankowego tytułu egzekucyjnego wydanego na rzecz poprzednika prawnego pozwanego. Tym samym w obrocie funkcjonują dwa tytuły egzekucyjne odnoszące się do tej samej wierzytelności. Sąd Rejonowy wskazał, że zarzut ten nie mieści się w dyspozycji przepisu art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. i ewentualnie, co było podnoszone w uzasadnieniu postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia, mógłby być skuteczny, ale jako przesłanka przewidziana w pkt 2 art. 840 § 1 k.p.c. przy wykazaniu, że na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego została uprzednio wszczęta egzekucja, która w pewnej choćby części okazała się skuteczna. Nic takiego w toku postępowania wykazane nie zostało. Nadto wobec cesji wierzytelności na rzecz obecnego wierzyciela w ogóle w chwili obecnej nie jest możliwe skorzystanie z bankowego tytułu wykonawczego wydanego na rzecz pierwotnego wierzyciela.

Z powyższych względów Sąd Rejonowy oddalił powództwo.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 6 pkt 5 w zw. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód, zaskarżając go w części tj. co do oddalenia roszczenia powoda o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego - wyroku Sądu Rejonowego w Pruszkowie z dnia 2 kwietnia 2014 r. sygn. akt 1594/13 w zakresie obejmującym odsetki do wysokości kwoty 4900 zł zasądzone za okres ponad 3 lat sprzed daty wniesienia pozwu oraz co do kosztów zasądzonych w zakresie zaskarżonej kwoty. Orzeczeniu zarzucił naruszenie prawa procesowego, a w szczególności art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez odmowę powodowi możliwości kwestionowania przejścia obowiązku na pozwanego, mimo iż przejście to nastąpiło w skarżonym zakresie z naruszeniem przepisów powszechnie obowiązujących, które Sąd winien brać pod rozwagę z urzędu, a w szczególności z naruszeniem art. 359 § 2 pkt 2² k.c. i 118 k.c.; naruszenie prawa procesowego, a w szczególności art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. a art. 58 § 1 k.c. poprzez uznanie, iż mimo nieważności części postanowień umowy będącej podstawą przejścia na pozwanego roszczenia, powód nie jest uprawniony do wnoszenia o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego; naruszenie prawa procesowego, a w szczególności art. 366 k.p.c. poprzez rozszerzającą wykładnię powagi rzeczy osądzonej i przyjęcie, iż oznacza ona, iż powód jako dłużnik nie posiada uprawnienia do kwestionowania podstawy i zakresu przejścia na wierzyciela (tu pozwanego) roszczenia.

Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez pozbawienie w zaskarżonej części wykonalności tytułu wykonawczego oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Rozpoznając sprawę w granicach zaskarżenia Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda jest niezasadna, zaś zawarte w niej zarzuty są w ocenie Sądu odwoławczego pozbawione podstaw prawnych i nie mają wpływu na rozstrzygnięcie. Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił okoliczności faktyczne tej sprawy i ustalenia te Sąd odwoławczy przyjmuje za własne. Sąd pierwszej instancji w toku postępowania nie dopuścił się żadnego z zarzucanych mu uchybień, a rozstrzygnięcie – zarówno co do podstawy faktycznej jak i prawnej – jest w ocenie Sądu Okręgowego słuszne i w pełni odpowiadające prawu. Sąd Rejonowy dokonał trafnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego i na tej podstawie poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne. Do ustalonego stanu faktycznego zastosowane zostały właściwe przepisy prawa materialnego, które zostały prawidłowo zinterpretowane. W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, dzieląc ustalenia faktyczne i poglądy prawne Sądu Rejonowego, przyjmuje je za własne.

W pierwszej kolejności podnieść należy, iż powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego - stanowiące środek obrony dłużnika przed egzekucją - może być oparte na podstawach wskazanych w art. 840 k.p.c. Powód, domagając się pozbawienia wykonalności wymienionego w pozwie wyroku, jako podstawę prawą powództwa wskazywał art. 840 § 1 pkt. 1 k.p.c.

Przedmiotem powództwa opozycyjnego przewidzianego w art. 840 jest wykazanie, że sam tytuł wykonawczy nie odpowiada istotnemu i rzeczywistemu stanowi rzeczy. Celem takiego powództwa nie jest natomiast ponowne merytoryczne rozpoznanie sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem. Nie stanowi ono nadzwyczajnego środka prawnego. W związku z tym, na podstawie przepisu art. 840, nie jest dopuszczalna merytoryczna zmiana uprzednio wydanego prawomocnego orzeczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1972 r., sygn. akt II PR 372/72). Powództwo oparte o art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. w żadnym wypadku nie może zmierzać do ponownej merytorycznej oceny sprawy prawomocnie już osądzonej. Co oznacza, iż podstawą tego żądania nie mogą być twierdzenia czy też zarzuty, które powinny być badane i oceniane w toku merytorycznego rozpoznania takiej sprawy (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 9 stycznia 2014 r., sygn. akt I ACa 1236/13).

Jakkolwiek podstawą powództwa opozycyjnego może być kwestionowanie istnienia tytułu egzekucyjnego, tym niemniej konieczne jest wyraźne rozróżnienie pomiędzy tytułami egzekucyjnymi będącymi orzeczeniami sądowymi

i innymi tytułami egzekucyjnymi. To rozróżnienie wiąże się ze skutkami prawomocności materialnej orzeczeń sądowych. Kwestionowanie treści orzeczenia sądowego w ramach postępowania przeciwegzekucyjnego jest niedopuszczalne. Odmienna sytuacja zachodzi jedynie w przypadku tytułów niemających cech orzeczenia sądowego, takich jak: akty notarialne, bankowe tytuły egzekucyjne oraz ugody, gdzie można kwestionować istnienie obowiązku stwierdzonego tego rodzaju tytułami egzekucyjnymi za pomocą zarzutów dotyczących np. nieważności weksla.

Przesłanki pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego, którym jest orzeczenie sądowe, skonkretyzowane zostały w art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c. Zgodnie z powyższą normą dłużnik może oprzeć powództwo przeciwegzekucyjne „na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie”. W związku z pojawiającymi się wątpliwościami co do wykładni tego przepisu, Sąd Najwyższy podjął uchwałę z dnia 23 maja 2012 r. (sygn. akt III CZP 16/12), w której ostatecznie przesądził, że „oparcie powództwa przeciwegzekucyjnego na zarzucie spełnienia świadczenia jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy zarzut ten - ze względu na ustanowiony ustawą zakaz - nie mógł być rozpoznany w sprawie, w której wydano tytuł egzekucyjny”. Zarówno w doktrynie, jak i judykaturze jest silnie ugruntowany pogląd, że „z chwilą uprawomocnienia się wyroku dochodzi do prekluzji materiału faktycznego sprawy, w której został on wydany, co oznacza, że jeśli określone okoliczności i oparte na nich zarzuty lub wypływające z nich wnioski istniały i dały się sformułować w chwili zamknięcia rozprawy, lecz strona skutecznie ich nie podniosła lub nie przytoczyła, w związku z czym nie zostały spożytkowane przez sąd przy wydawaniu wyroku, podlegają prekluzji, czyli - jak to określono w orzecznictwie - "wykluczającemu działaniu prawomocności" (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna z dnia 23 października 1954 r., sygn. akt I CO 41/54; uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 21 lipca 2010 r., sygn. akt III CZP 477/10; z dnia 2 lutego 2011 r., sygn. akt III CZP 128/10). Inna interpretacja art. 840 § 1 pkt. 2 in fine k.p.c. godziłaby zdaniem Sądu Najwyższego w dwie fundamentalne zasady procesu cywilnego: prawomocność orzeczenia sądowego i związanie stron takim orzeczeniem oraz powagę rzeczy osądzonej. Jednocześnie Sąd Najwyższy podkreślił, iż prekluzyjny skutek prawomocności oraz powagi rzeczy osądzonej jest niezależny od tego, czy strona ponosi winę w zaniechaniu przytoczenia określonych okoliczności lub podniesienia właściwych zarzutów (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 1954 r., sygn. akt II CO 26/54). Podnoszone w toku niniejszego postępowania zarzuty powoda dotyczyły natomiast postępowania sądowego, które zakończyło się wydaniem prawomocnego wyroku i tylko w tamtym postępowaniu powinny i mogły być podnoszone. Nie ma natomiast możliwości, aby na ich podstawie oprzeć powództwo przeciwegzekucyjne. Zasada procesowa, że strona zobowiązana jest przedstawiać w toku postępowania wszystkie fakty i twierdzenia istotne dla rozstrzygnięcia sprawy oraz podnosić wszystkie przysługujące jej zarzuty, pod rygorem bezpowrotnej utraty tej możliwości, doznaje ograniczenia tylko w wyjątkowych, wprost przewidzianych w ustawie sytuacjach (przykładowo skarga o wznowienie postępowania). Natomiast powództwo przeciwegzekucyjne zmierza do pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego, stanowiącego prawomocne orzeczenie zaopatrzone w klauzulę wykonalności, nie prowadzi natomiast do zakwestionowania jego prawomocności i podważenia jego treści. W praktyce oznacza to, iż podstawą tego powództwa mogą być wyłącznie twierdzenia wskazujące, że po zamknięciu rozprawy poprzedzającej wydanie wyroku nastąpiły okoliczności, wskutek których zobowiązanie dłużnika wygasło z powodu wykonania lub z innych przyczyn albo nie może być egzekwowane. Nie mogą być natomiast podstawą powództwa opozycyjnego zarzuty skierowane przeciwko orzeczeniu, zmierzające do zmiany jego treści.

Z tych wszystkich względów sąd okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił wniesioną w tej sprawie apelację jako bezzasadną.